

היום נלמד בעזרת ה':

כתובות דף עה

וכמה רבים? רבי יהודה אמר לעיל (בעמ' הקודם) שאם נדרה בפני 'רבים' לא יחזיר, כמה אנשים נחשבים ל'רבים'?

לדעת רב נחמן בר יצחק - שלשה אנשים, שנאמר "וְאִשָּׁה כִּי יָזוּב זֹבֶב דָּמָה יָמִים רַבִּים", ודורשים ש'ימים' הם שני ימים ו'רבים' הם שלושה ימים, הרי ש'רבים' הם שלושה אנשים.

לדעת ר' יצחק - עשרה אנשים, שנאמר לעניין השבועה שנשבעו לגבעונים "וְלֹא הָכֹחַ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי נִשְׁבְּעוּ לָהֶם נְשִׁאֵי הָעֵדָה" ו"עדה" היא לפחות עשרה אנשים.

כעת הגמ' חוזרת לבאר את מחלוקתם של ר"מ ור"א:

ר"מ סובר שלא אכפת לאדם שאשתו תתבזה בבית דין ולא אכפת לו שתלך לחכם שיתיר לה את הנדר, ולכן אם נדרה נדר שצריך חקירת חכם לא יחזיר, משום שאנו חוששים לקילקולא' (= ביארנו בעמ' הקודם).

ור"א סובר שאדם לא רוצה שאשתו תתבזה בבית דין ואינו רוצה שתלך לחכם שיתיר לה את הנדר, ולכן מעיקר הדין היה יכול להחזירה אם נדרה נדר שצריך חקירת חכם (= לפי שלא יוכל לטעון אילו הייתי יודע שהחכם יתיר לה לא הייתי מגרשה, שהרי לא היה נותן לה ללכת ולהתבזות), אלא אסרו לו להחזירה גזירה משום נדרים שהוא יכול להפר לה בעצמו, שיש לחשוש שיטען אילו הייתי יודע שאני יכול להפר לה לא הייתי מגרשה.

הרי מצאנו מקור לדברי רבה לעיל (בעמ' הקודם) שאמר שר"מ ור"א נחלקו האם אדם רוצה שאשתו תתבזה בבי"ד או לא, ובכך רבה תירץ לעיל את הסתירה בין הברייתות - שהברייתא שאמרה שאם הלכה לחכם והתיר לה את הנדר מקודשת היא כר"מ, והברייתא השניה אמרה שאינה מקודשת היא כר"א.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור
052-7628377

להצטרפות:

mabatlada18@gmail.com

052-342-4473

רבא מתרץ את הסתירה באופן אחר: הברייתא שאמרה שאם הלכה לחכם והתיר לה את הנדר אינה מקודשת עוסקת באשה חשובה בת גדולים, שאפילו לסובר שלא אכפת לאדם שאשתו תתבזה בבית דין, כאן הבעל טוען שאינו חפץ באשה נדרנית, וגם אינו רוצה לתת לה גט, לפי שע"י כך הוא יאסר לשאת את קרובותיה שהן מיוחסות ממשפחת גדולים, ולכן אינו רוצה שיחולו כלל הקידושין. אבל הברייתא שאמרה שמקודשת עוסקת באשה שאינה חשובה, ולא אכפת לו שיחולו הקידושין ויתן לה גט וע"י כך יאסר בקרובותיה, לפי שהן לא מיוחסות.

קושיא: והרי בסיפא של הברייתא כתוב שאם הוא נשא אותה על מנת שאין עליו מומים או נדרים, והתברר שיש עליו, והלך לחכם והתיר לו את הנדר והלך לרופא ורפא את מומיו, מקודשת. ויש להקשות מדוע מקודשת? והרי כמו שברישא מדובר באשה חשובה כך בסיפא מדובר באדם חשוב, וא"כ אשתו אינה רוצה שיתן לה גט וע"י כך תיאסר בקרוביו שהם מיוחסים, ואינה רוצה שיחולו כלל הקידושין.

תירץ: אשה נוח לה לגור עם כל בעל שהוא, כמו שהנשים אומרות - 'טוב לשבת שני גופים יחד מלשבת לבד כאלמנה'.

דשומשנא גברא: מי שבעלה קטן כמו נמלה - היא מסדרת את כסאה בין הנשים החשובות, כאילו אומרת 'גם לי יש בעל כמוכם'.

דנפסא גברא: מי שבעלה עובד בעבודה בזויה של ניפוך צמר, היא קוראת לו לשבת יחד בפתח הבית לפני כולם.

דקולסא גברא: מי שלבעלה יש פסול במשפחתו - לא מבקשת מבעלה אפילו עדשים שהם מאכל זול, כי מספיק לה עצם הנשואין אתו.

וכולן מזנות: כל הנשים הללו שבעליהן שפלים, הסיבה האמיתית שהם מעוניינות בבעל כלשהו, היא בשביל שיוכלו לזנות תחתיו ולתלות את הילד שיוולד להן בבעל.

למדנו במשנתנו - כל המומים שפוסלים בכהנים פוסלים בנשים (= שאם נשא אותה על מנת שאין עליה מומים ונמצאו בה מומים שפוסלים בכהנים אינה מקודשת):

הוסיפו עליהן: הוסיפו עוד מומים שפוסלים רק בנשים ולא בכהנים.

זיעה: אשה שמזיעה תמיד.

שומא: יבלת.

קושיא: מדוע אתה אומר ש'הוסיפו עליהם' את הזיעה וריח הפה, והרי הם מומים שפוסלים גם בכהנים, שהרי למדנו במשנה במס' בכורות לגבי מומי בהמה - 'המזוהם', ולמדנו שם שהמומים האלה פוסלים גם באדם (= בכהנים), ובכלל 'מזוהם' זה זיעה וריח הפה, הרי שהם מומים הפוסלים גם בכהנים.

זיעה אמזוהם קא רמית וכו'? אין להקשות מזיעה למזוהם, מזוהם גופו מסריח וזהו מום שפוסל בין בבהמה ובין בכהנים, אבל זיעה אינה פוסלת בכהנים, לפי שהוא יכול להעבירה ע"י יין חמוץ לפני שעובד בבית המקדש, וכן את ריח הפה יכול להעביר בשעה שעובד בבית המקדש ע"י שיניח פלפל בתוך פיו, אבל לגבי אשה אין את הפיתרון הזה לפי שבעלה מדבר עמה בכל שעה ואינה יכולה לעשות כך תמיד.

האי שומא היכי דמיא? באיזו שומא מדובר שהיא פוסלת את האשה. אם יש בה שער הרי היא פוסלת גם בכהנים (= ואמרנו שהוסיפו את השומא שפוסלת רק בנשים), ואם אין בה שער, הרי שאם היא שומא גדולה היא פוסלת גם בכהנים וגם בנשים, ואם היא שומא קטנה הרי אינה פוסלת לא בכהנים ולא בנשים.

תירוץ: מדובר בשומא קטנה שאין בה שער, אלא שהיא נמצא על מצחה שהוא מקום גלוי ולכן זה מום.

קושיא: אם היא על מצחה הרי שהוא ראה זאת לפני שנשא אותה, ואם בכל זאת נשא אותה הרי שידע והסכים.

תירוץ: מדובר שהשומא נמצאת תחת הכיסוי-ראש שלה, ולפעמים היא נראית ולפעמים לא.

בין דדי אשה טפח: המרחק בין דדיה טפח. רב אחא סבר שזוהי מעלה שיש בין דדיה טפח, אמר לו רב אשי שזה נאמר לגבי מומים, כלומר שאשה שיש לה טפח בין דדיה זהו מום.

וכמה? כמה המרחק יהיה בין דדיה ונוי הוא לאשה?

גסין: גדולים.

ומי איבא כי האי גוונא? וכי יש אשה שדדיה כ"כ גדולים?

*

(המשך בדף הבא ↓)

נאמר "וּלְצִיּוֹן יֹאמַר אִישׁ וְאִישׁ יֵלֶד בָּהּ וְהוּא יְכַוְנֶנָּה עָלָיו", פעמיים נאמר בפסוק "איש" ללמדנו שגם מי שנולד בה וגם מי שלא נולד בה אלא שהוא מצפה לראותה, שניהם ייקראו לעתיד לבוא מבניה של ציון.

אמר אביי: אף שהפסוק השווה את מי שנולד בה למי שמצפה לראותה, אבל אחד מבני ציון פיקח וחריף כמו שניים מאתנו חכמי חו"ל.

אמר רבא: ואחד מאיתנו חכמי חו"ל שעולה לארץ ישראל הרי הוא שקול כמו שניים מחכמי ארץ ישראל, שהרי רבי ירמיה כשהיה כאן בבבל לא היה מבין את דברי החכמים, וכשעלה לארץ ישראל כינה אותנו 'הבבלים הטפשים', ואילו חכמי ארץ ישראל לא כינו אותנו כך, נמצא שכשאחד מבבל עולה לארץ ישראל הוא שקול כשניים מבני ארץ ישראל.

משנה: היו בה מומין: נערה שנתארסה ונמצאו בה מומין בזמן האירוסין - החתן רוצה לגרשה בלא כתובה משום 'מקח טעות' כי לטענתו הם היו כבר קודם האירוסין, ואילו האב טוען שהמומין נולדו לאחר האירוסין ומגיע לה כתובה (כי הרי זה כמו שנסתפחה שדהו ונתקלקלה בשיטפון) – על האב להביא ראיה.

אבל אם נכנסה לרשות הבעל ונמצאו בה מומין לאחר החתונה – חובת הראיה מוטלת על הבעל שהמומין הגיעו קודם לכן.

נחלקו רבי מאיר וחכמים האם בעיר שיש בה מרחץ יכול הבעל לטעון מקח טעות על 'מומין שבסתר' או לא (-תוס').

גמרא: למדנו לעיל דף יב': כלה שנמצאה ללא בתולים - היא טוענת: משארסתי נאנסתי וההפסד הוא שלך כי מזלך גרם, והרי זה כמו שנסתפחה שדך בגשם ונהרסה. והחתן טוען: נאנסת קודם האירוסין והחתונה היא מקח טעות. לדעת רבן גמליאל נאמנת משום שיש לה חזקת בתולים, שהרי אנו לא יודעים מתי היא נאנסה, ומכיון שהיו לה בתולים כשנולדה ממילא יש לה חזקה (= שהמצב נשאר על חזקתו) שהיא היתה עדיין בתולה בשעת האירוסין וממילא מגיע לה כתובה.

לדעת רבי יהושע לא מאמינים לה עד שהיא תביא ראיה שהיא נאנסה לאחר האירוסין, כי היא רוצה להוציא ממנו את הכסף ולו יש 'חזקת ממון', והכלל הוא 'המוציא מחבירו עליו הראיה'.

מהרישא של המשנה 'היו בה מומין ועודה בבית אביה' - מדויק כדעת רבי יהושע שכל עוד לא יביא האב ראייה שנולדו לה המומין לאחר האירוסין היא לא תקבל כתובה, כי יש לבעל 'חזקת ממון' והמוציא מחבירו עליו הראיה.

ואילו מהסיפא של המשנה 'נכנסה לרשות הבעל' - מדויק כדעת רבן גמליאל שהיא נאמנת בלי להביא ראייה כי יש לה 'חזקת הגוף' שהיא נולדה ללא מומין, ועל הבעל להביא ראייה שלא מגיע לה.

לכאורה זו סתירה במשנה, כדעת מי היא נוקטת?

תבא: שבור את המשנה לשני חלקים, מי ששנה את הרישא לא שנה את הסיפא. דהיינו לדעת התנא של הרישא בין בעודה בבית אביה ובין בנכנסה לרשות הבעל על האב להביא ראייה, ואילו לדעת התנא של הסיפא בשני המקרים על הבעל להביא ראייה.

רבא מבאר את שיטתו של רבי יהושע:

לא תימא רבי יהושע לא אזיל: אל תחשוב שרבי יהושע לא הולך אחרי 'חזקת בגוף' כלל. אלא שיטת רבי יהושע היא שכשיש חזקת הגוף (של האישה שנולדה ללא מומין) מול חזקת ממון (להוציא את הכתובה מהבעל) – חזקת ממון עדיפה. אבל במקרה שיש חזקת הגוף בלבד הולכים אחריה. דבר זה למדנו מדיני נגעים:

אם בהרת קודם לשיער לבן: נאמר "וְהָיָה נֶהֱפֹךְ שֵׁעָר לְבָן בְּבִהְרֵת וּמִרְאֶה עֵמֹק מִן הָעוֹר צָרְעָתָהּ" מכאן לומדים שבכדי להיטמאות צריך שקודם תהיה 'בהרת' (= העור יתהפך ללבן ויהא עמוק מהעור שסביבותיו), ולאחר מכן יצמחו שתי שערות לבנות בתוך הבהרת. אבל להיפך הנגע טהור.

ואם יש ספק מה קדם למה - לדעת רבן טמא ואילו לדעת רבי יהושע 'כהה' כלומר 'טהור' (כמו נגע שכהה מראיתו שהוא טהור). הסיבה שרבי יהושע מטהר משום שאנו מעמידים את הגוף על חזקתו שלא היה בו נגע בהרת קודם לכן.

רבא מתרץ את הסתירה במשנתנו באופן אחר:

רבא אמר: המשנה כולה הולכת אליבא דרבן גמליאל שחזקת הגוף עדיפה. ברישא שנמצאו המומין בזמן האירוסין שהיא ברשות האבא - חזקת הגוף שלה רעועה כי אנו אומרים מסתבר ש'כאן נמצאו (ברשות האב) כאן היו (מתחילה)'. אבל בסיפא שנמצאו

המומין ברשות הבעל - אנו אומרים 'כאן נמצאו (ברשות הבעל) כאן היו (ברשותו)' ויש לה 'חזקת הגוף' שלא היו המומין קודם לכן ברשות האב.

איתיביה אביי: מדוע כשנכנסה לרשות הבעל על הבעל להביא ראיה שנולדו בה המומין דוקא 'קודם האירוסין', והרי גם אם הוא יביא ראיה שהם נולדו בזמן האירוסין (קודם הנשואין), על האב יהיה מוטל להביא את הראיה שהם נולדו לאחר הנשואין. משום שברגע שהם נולדו ברשות האב אנו אומרים 'כאן נמצאו כאן היו' (ברשות האב)?

אמר ליה רבא: אם יביא הבעל ראיה שנולדו המומין לאחר האירוסין, טענתו לא תתקבל מסיבה אחרת. כי 'חזקה אין אדם שותה בכוס כנ"ל? אלא בהכרח אנו אומרים שיש חזקה אותה בודאי הוא בדק אותה קודם לכן והוא התרצה למומין שבה, ועכשיו הוא חוזר בו (ואם כן לא היה זה מקח טעות).

אי הכי: אם כן קשה מדוע אם יביא הבעל ראיה שהמומין קודם האירוסין טענתו מתקבלת, והרי חזקה אין אדם שותה בכוס כנ"ל? אלא בהכרח אנו אומרים שיש חזקה אחרת כנגד חזקה זו 'חזקה אין אדם מתפייס במומין', ואם כן גם אם הבעל יביא ראיה שהמומין היו בזמן האירוסין ישנה חזקה זו. ומה ההבדל?

אלא משנתארסה משום דאיכא תרתי חזקה: כשהבעל מביא ראיה שהמומין בזמן האירוסין יש לנו כאן שתי חזקות: א. חזקת הגוף שהמומין לא נולדו קודם לאירוסין. ב. חזקה אין אדם שותה בכוס וכו' וממילא הוא בדק אותה קודם לאירוסין ולא היו לה מומין. ואילו כנגדן יש רק חזקה אחת: חזקה אין אדם מתפייס במומין. וחזקה אחת במקום שתיים לא אמרינן, ולכן אנו נוציא מהבעל את הממון. (ואין כאן גם 'חזקת ממון' לטובת הבעל כי לדעת רבן גמליאל חזקת הגוף עדיפה על חזקת ממון כנ"ל).

אבל כשהבעל מביא ראיה שהמומין קודם שנתארסה: אין כאן חזקת הגוף (שהרי יש ראיה שהיו לה מומין), ונשארה כאן רק חזקה אין אדם שותה בכוס, אך כנגדה ישנה חזקה אין אדם מתפייס במומין, וממילא המוציא מחבירו עליו הראיה (כי יש כאן חזקת ממון וגם רבן גמליאל מודה שבשארין חזקת הגוף הולכים אחר חזקת ממון).